

Nedir bu 12 Adalar meselesi? – 21.08.2020

21.08.2020

CUMA DİVANI

ahmet simşirgil

@ahmetsimsirgil - a.simsirgil@gmail.com

www.ahmetsimsirgil.com

Nedir bu 12 Adalar meselesi?

Donanmamız Akdeniz’de harekât hâlinde. Yunanlılar hem Mısır hem de Güney Kıbrıs yönetimi ile aleyhimize anlaşmalar yapıyor.

Bütün bu hadiseler sık sık Akdeniz ve Adalar Denizindeki konumumuzun nasıl elimizden çıktığı hususlarını sık sık gündeme getiriyor.

Bu meselede **Sayın Yusuf Halaçoğlu Bey**’in açıklamaları devamlı olarak sosyal medyada paylaşılıyor. Keza **İlber Ortaylı Bey** de 12 Adaların Lozan’da elimizden çıkmadığını evvelce kaybettiğimizi belirtmektedir. Nedir bu işin aslı esası?..

Şunu öncelikle belirtelim ki Sayın Halaçoğlu’nun açıklamaları tam manası ile kafa karıştırmaya ve İttihatçıları aklamaya yöneliktir. Zaten bu aklama meselesi yüzünden tarihimizi doğru dürüst anlamaktan dahi uzağız. Herkes sevdiğine göre tarih yazmaya kalkıyor. Ortada bir suç varsa onu da usturuplu bir şekilde başkalarına devretmeye çalışıyor.

Nitekim Sayın Halaçoğlu’nun 12 Adalar meselesinde şu ifadelerine bakalım:

“Osmanlı Devleti, bugün 12 Adalar olarak bilinen adaları İtalya’ya bırakıyor. Sene 1912, Uşi Anlaşması’dır bu gördüğünüz anlaşma. İtalya’ya bırakıyor fakat geçici olarak. Anlaşma şartlarına uyulduğu takdirde adalar Osmanlı Devleti’ne

geri verilecek. Fakat şartlara uyum sağlanmıyor. Bu yüzden 3 yıl sonra yani 1915'te Londra'da bu konu gündeme geliyor ve Londra Paktı denilen anlaşmada bu adaların tamamı İtalya'ya bırakılıyor. Bakınız itiraz eden hiçbir padişah yok. Hiç sultan yok..."

Şu ifadelerde kim kaç tane hata yakalayabilir acaba? İnanın bu hataları değerlendirmek için uzun bir makale yazmak lazım.

Birincisi Sultan II. Abdülhamid Han tahtından nasıl alaşağı edildi ve İttihatçı subaylar ülkenin başına nasıl kondu? İyi bilmek lazım. İkincisi koskoca Trablusgarp kıtası İtalyanlara nasıl peşkeş çekildi? Bilmek lazım!

Üçüncüsü Uşi'de Trablusgarp'tan tamamen vazgeçilirken İtalyanların işgaline düşen Rodos ve 12 Ada boşaltılıp Osmanlıya geri verilecekti. Anlaşma bu şekilde idi. Fakat bu sırada Balkanlar karıştırıldığı için İttihatçılar adaların boşaltılmasında gevşek davrandılar. Hatta geçici olarak İtalyanların elinde kalmasını uygun gördüler. Koskoca Trablusgarp kıtasını bırakırken üç beş adayı boşalttırmadan nasıl imzalarsın diye sormazlar mı adama? Evet, İttihatçı olursan sormazlar. Dokunulmazlığın vardır çünkü!

Halaçoğlu, 3 yıl sonra 1915'te Londra'da bu konu gündeme geliyor diyor.

Tabii ki karşısında kendisine soru soracak kimse yok. Bu konuyu kim, nerede, niçin gündeme getirdi? Evet, soruyorum 1915'te Londra'da Osmanlı adına hangi delegeler vardı? Söyleyin bakalım!

Bir tane isim zikredemeyecek. Zira bu **"gizli"** yapılan bir anlaşmadır. İtalya, İngiltere, Fransa ve Rusya arasında 26 Nisan 1915'te Londra'da imzalandı. Bu anlaşma ile İtalya sadece 12 Adayı değil, Tirollerin bir kısmını, Trieste ile İstirya'yı Arnavutluk'ya Valona ile Saseno adasını Dalmaçya adalarından bir kısmını ve hatta Antalya bölgesini dahi alacaktı. Böylece İtalya I. Cihan Harbi'nde İtilaf Devletleri safına girmek için işgali altında tuttuğu adaları ve daha pek çok hakları kabul ettiriyordu.

Eskiler bu tip **"ben yaptım oldu"** ifadelerine **"mâl-i hülya"** derlerdi. Düşmanların kendi aralarında yaptığı gizli anlaşmalarla ülkeler kazandığını da Halaçoğlu sayesinde öğrenmiş olduk! Padişah karşı çıkmamış. Bu durumu, **"İttihatçılar II. Abdülhamid Han dönemi istihbaratını yok etti. Artık dünyadan haberimiz olmuyordu"** diyerek özetleselerdi anlayabilirdim.

Öyle ki İttihatçı hükûmetin; bırakınız gizli anlaşmaları İtalyanların Trablusgarp'ı işgal edecekleri yönünde Almanlar, Fransızlar, Ruslar ve

İngilizlerle yaptığı açık seçik görüşmelerden dahi haberleri olmuyordu.

Hatta İtalyanların son gün verdiği ulti­matom ile uyanıyorlardı ancak!

Mızrak çuvala sığmıyor!

Öte yandan Halaçoğlu zihniyeti ile meseleye bakarsak, bugün Yunanistan'ın Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile veya Mısır'la aleyhimize yaptığı anlaşmaları kabul mü edelim? Yunanistan'ın adaların Kıta Sahanelığı ile ilgili almış olduğu ve hatta 12 Mil kararına tamam mı diyeceğiz? Halaçoğlu sözlerine şöyle devam ediyor:

“Yani 12 Adalar önce Uşi'de, sonra da 1915 Londra'da İtalya'ya verilmiştir. Bu Osmanlı temsilcilerinden biri Rumbeyoğlu Fahreddin Bey'dir. Bu adam kim mi? Türk milleti bir millî mücadele verir­ken, Kuvayı Milliye'yi kurmuşken, bu adam Kuvayı Milliye'nin karşısına Damat Ferit'in kurduğu Kuvayı İnzibatiye ile çıkan adamdır...”

Şimdi tekrar sorma hakkımız yok mu? Uşi'de adaları bıraktı isen 1915'te tekrar neden bırakıyorsun? Hiç mi düşünmeden yazılır bu satırlar? Peki, 1915'te hangi Osmanlı delegesi bıraktı. Lütfen söyleyin. Evet, araya bir de Rumbeyoğlu yerleştireceksin ki hemen okuyanlar vay be desinler. Padişah meğer kimleri bulmuş da topraklarımızı peşkeş çekmiş. Öyle ya vur abalıya!

Sultan Mehmed Reşat Han'ın nasıl bir kukla olduğunu ve kendisinin ağabeyi Abdülhamid Han'ın mezarının yerini tayin edecek bir yetkisinin dahi olmadığını biliyoruz. Trablusgarp tamamen elden giderken ustaca bir manevra ile daha güçlü gelebilmek için Rumbeyoğlu Fahreddin'in de içinde bulunduğu hükûmetin göreve gelmesine kim önyak oldu acaba?

Kaldı ki bu yeni hükûmette Gazi Ahmed Muhtar Paşa, Kıbrıslı Kamil, Avlonyalı Ferid ve Hüseyin Hilmi paşalar bulunuyor ve **“Büyük Kabine”** diye anılıyordu. Hâlbuki adına büyük denilmekle büyük olunmuyordu. İttihatçıların gafletle peşkeş çektiği Trablusgarp'ı İtalyanlara sunmak için getirilmişlerdi. Savaş zaten bitmişti. Nitekim bu büyük kabine üç ay sonra tarihe gömülecekti. İttihatçılar ne isterse o oluyordu.

Şimdi Sayın Halaçoğlu'nun **“Asıl olaya gelelim”** diyerek 1923 Lozan Anlaşmasıyla 12 Adaların hiçbir ilgisinin olmadığı ifadelerine bakalım:

“Uşi Anlaşması'nın ismini aldığı Uşi, Lozan şehrinin bir semtidir. Bu yüzden 1912'de imzalanmış olan Uşi Anlaşması, İtalyan tarihinde Lozan Anlaşması olarak geçer. Fakat bizim bildiğimiz yani 1923'te imzalanan Lozan Barışı ile bu anlaşma

birbirine karıştırılmasın diye bu anlaşmaya Uşi denmiştir. İşte arkadaşlar sahte kiralık tarihçiler çetesi, bu durumdan faydalananıyor ve 12 Adaların Lozan Anlaşması'nda gittiğini söylüyorlar. Hâlbuki o Lozan başka, bu Lozan başka. Ne yazık ki bunu bütün millete yutturdular ve böylece milletimizi Lozan barışına düşman ettiler."

Uşi-Lozan ilişkisi, kiralık tarihçiler ve Lozan'a düşman ettiler... diyerek önemli tarihî bir meseleyi kapatıvermek gerçekten **"akıllıca"** diyeceğim ama mızrak çuvala sığmıyor ki! Evet, İtalyanlarla görüşmeler 11 Temmuz 1912'de önce Lozan'da başladı. Nihai görüşmeler ise Lozan yakınlarındaki Uşi (Ouchy) kasabasında sürdü ve 18 Ekim 1912'de anlaşma burada imzalandı. Yukarıda da belirttiğim üzere bu anlaşma ile İtalyanların işgali altındaki Rodos ve 12 Adalar Osmanlıya bırakılmıştı. Halaçoğlu'nun 1915 yılında 12 Adaları tekrar verdiğini Londra anlaşması ise gizli kapaklı bir anlaşma olup hiçbir bağlayıcılığı yoktu.

Peki 1923 Lozan Anlaşmasının şu 15. Maddesi ne anlama geliyor. Halaçoğlu'nun anlayamayacağı kadar kapalı mı? Ben çözemedim.

Madde 15- Türkiye aşağıda sayılan adalar üzerindeki tüm hak ve senetlerinden İtalya yararına vazgeçer: Bugün İtalya'nın işgali altında bulunan Astampalya (Astropalia), Kodoş (Rhodes), Kalki (Calki), Skarpanto, Kazos (Casso), Piskopis (Tilos), Misiros (Misyros), Kalimnos (Kalymnos), Lcros, Patmos, Lipsos (Lipso), Sombeki (Simi) ve İstanköy (Koş) adaları ile bunlara bağlı olan adacıklar ve Meis (Castellorizo) Adası...

Hatta Lozan Konferansı'nın birinci kısmı sona erip Türk Heyeti'nin Türkiye'ye dönmesinden sonra 21 Şubat 1923'te TBMM'de yapılan gizli oturumda, İsmet Paşa tarafından 12 Adalar ile ilgili olarak yapılan şu değerlendirme teslimiyeti gözler önüne sermektedir:

"... Arazi mesaili olarak İtalyan işgali altında bulunan Oniki Ada mesaili vardı ki konferansta mevzubahis olmadı... Esasen işgalleri altındadır... Bu kendileri icin olmuş bitmiş bir meseledir. Müttefikler arazi meselesinde adalar, Suriye hududu ve Musul meselesini yekpare bir mesele olarak bize tasdik ettirmek istediler. Fakat biz bütün kuvvetlerimizi birisi üzerine, bir mesele üzerine temerküz ettirmek için diğer meselelere temas etmeksizin yalnız Musul meselesi üzerinde teksif ettik." (Bkz. TBMM Gizli Celse Zabıtları, C.3, 21 Şubat 1923, s.1292.)

Şimdi soruyorum daha önce herhangi bir anlaşmayla başka ülkeye verilmiş olan

yerler Lozan'da neden bir kez daha terk edilmiş olsun? Böyle bir durum varsa biz de bilelim. Anlaşma ile bir yerin sahibi olanlar, ahmak mı ki tekrar gündeme getirsinler? Yoksa biz oraları I. Cihan Harbi veya sonrasında zapt etmiştik de onun için mi gündem oldu?

Evet, İnönü tek celsede bütün hak ve senetlerinden vazgeçerek 12 Adaları İtalyanlara terk edince bir şey olmuyor ama bütün bu hadiseleri yazanlar, "**Lozan düşmanı**" veya "**sahte kiralık tarihçi**" oluyor. Bu nasıl bir ucuzculuk veya kolaycılıktır! Anlayan bize de anlatsın!

Adaların sonraki sürecini inşallah haftaya işleyelim..

TEFEKKÜR

Söylemekten söz uzar artar emek
Söyleyenden dinleyen ârif gerek

Prof. Dr. Ahmet Şimşirgil

21.08.2020

Türkiye Gazetesi

<https://www.turkiyegazetesi.com.tr/yazarlar/prof-dr-ahmet-simsirgil/614955.aspx>